

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНО-НАУКОВА УСТАНОВА
“ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЇ, БЕЗПЕКИ І ПРАВА НАПРН УКРАЇНИ”
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ФЕМІДА”
ЦЕНТР ПРАВОВОЇ ОСВІТИ І НАУКИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ПРАВ І БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ
ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЦЕНТР З ПРАВ ЛЮДИНИ



МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ



СІМНАДЦЯТІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ **Правничо-політичні цінності як фактор** **демократичного розвитку України**

Матеріали міжнародної наукової онлайн-конференції

24-25 листопада 2022 р.

КИЇВ

Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова

2023

Редакційна колегія:

- Андрущенко В. П.** ректор НПУ імені М. П. Драгоманова, академік НАПН України, член-кореспондент НАН України, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (*співголова Редакційної колегії*);
- Шемшученко Ю. С.** радник при дирекції Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, академік НАН України, академік НАПрН України заслужений діяч науки і техніки України, професор (*заступник голови Редакційної колегії*);
- Андрусишин Б. І.** завідувач кафедри теорії та історії держави і права, керівник Навчально-наукового центру прав і безпеки людини в інформаційному суспільстві, академік Української академії історичних наук, академік АН ВШ України, академік Української академії політичних наук, доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (*заступник голови Редакційної колегії*);
- Скрипнюк О. В.** директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений юрист України (*заступник голови Редакційної колегії*);
- Пилипчук В. Г.** директор Державно-наукової установи “Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України (*заступник голови Редакційної колегії*);
- Бучма О. В.** вчений секретар щорічної міжнародної наукової конференції “Юридичні читання”, член правління ГО “Феміда”, старший науковий співробітник Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, кандидат філософських наук, доцент (*вчений секретар*);
- Пархоменко Н. М.** завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України;
- Бабкіна О. В.** завідувач кафедри політичних наук НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор політичних наук, професор, заслужений працівник освіти України;
- Вернидуб Р. М.** проректор з навчально-методичної роботи НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України;
- Карнаух А. А.** заступник декана з наукової та виховної роботи соціально-правового факультету НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат політичних наук, доцент;
- Лавриненко В. Г.** проректор з міжнародних зв’язків НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат історичних наук, професор;
- Встрів І. Г.,** проректор з навчально-методичної роботи гуманітарних факультетів НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України;
- Гамула І. А.,** проректор з перспективного розвитку та інфраструктури університету, кандидат педагогічних наук, доцент;
- Корець М. С.,** проректор із науково-педагогічної та адміністративно-господарчої роботи НПУ імені М. П. Драгоманова, професор кафедри загально-технічних дисциплін, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України;
- Торбін Г. М.,** проректор з наукової роботи НПУ імені М. П. Драгоманова, професор кафедри математичного аналізу та диференціальних рівнянь, доктор фізико-математичних наук, професор;
- Оніщенко Н. М.,** заступник директора з наукової роботи Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
- Євтух В. Б.,** декан соціально-правового факультету НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України;
- Огірко Р. С.,** професор кафедри теорії та історії держави і права НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент;
- Стеценко В. Ю.** завідувач кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор юридичних наук, професор;
- Токарчук О. В.** доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії держави і права НПУ імені М. П. Драгоманова, керівник інформаційно-просвітницького центру з прав людини;
- Шитий С. І.,** модератор сайту соціально-правового факультету НПУ імені М. П. Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент.

Ч 75 СІМНАДЦЯТИ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ. Правничо-політичні цінності як фактор демократичного розвитку України : матеріали міжнародної наукової онлайн-конференції, 24-25 листопада 2022 року / ред. кол. : В. П. Андрущенко, Б. І. Андрусишин, Ю. С. Шемшученко та ін. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2023. – 142 с.

У збірнику вміщені матеріали, в яких розглядаються актуальні проблеми наукових досліджень викладачів, докторантів, аспірантів, студентів закладів освіти та наукових установ України та зарубіжжя, які працюють у галузі юридичних, політичних наук тощо.

4. Голіна В. В., Ємельянов В. П., Петрюк П. Т. Проблеми призначення покарання за злочини, вчинені неповнолітніми з психічними аномаліями. *Держава та регіони*. Серія: Право, 2005. № 1. С. 84–91.

*Ю. М. Жмур,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
НПУ імені М. П. Драгоманова
(м. Київ);*

*Т. П. Лук'янець,
студент 3 курсу соціально-правового факультету
НПУ імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)*

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ РОСІЇ В УКРАЇНІ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОГО ТРИБУНАЛУ

Повномасштабне вторгнення росії на територію України призвело до колосальних злочинів відповідно до міжнародного гуманітарного права та законодавства України. Російські злочини в Україні включають вбивства мирних жителів, зґвалтування, тортури, бомбардування будинків та цивільної інфраструктури та багато іншого.

Станом на 24 вересня від початку вторгнення 24 лютого 2022 року українські правоохоронці зареєстрували 51 899 злочини агресії та воєнні злочини рф, за даними на 14 жовтня 2022 року більше ніж 1233 дитини постраждали в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії Російської Федерації. За офіційною інформацією ювенальних прокурорів 423 дитини загинуло та понад 810 отримали поранення різного ступеню тяжкості [1; 2].

Загальні засади кваліфікації міжнародних злочинів визначені за ст. 5 Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду. За ними такі злочини мають бути особливо тяжкими й належати до злочину геноциду, злочинів проти людяності, воєнних злочинів і злочину агресії [3]. Термін “воєнний злочин” з’явився в 1945 році у ст. 6 Статуту Міжнародного військового трибуналу в Нюрнберзі, де зазначалося, що такими слід вважати порушення законів і звичаїв війни, що включають вбивства, жорстоке поводження або депортацію цивільного населення на окупованих територіях, вбивство або жорстоке поводження з військовополоненими, вбивство заручників,

розкрадання державної або приватної власності, безглузде руйнування населених пунктів, що не зумовлене військовою необхідністю [4].

Абсолютно всі з наведених видів воєнних злочинів були скоєні на території України, деякі з них ми розглянемо далі. Найбільш поширеними воєнними злочинами росії на території України є катування та вбивства цивільних мешканців окупованих територій. Згідно з доповіддю моніторингової місії ООН з прав людини в Україні тільки в період з 24 лютого по 15 травня задокументовано вбивства, у тому числі страти мирних жителів, що мали місце у понад 30 населених пунктах Київської, Чернігівської, Харківської та Сумської областей, які були скоєні російськими збройними силами, коли вони контролювали ці райони наприкінці лютого та в березні. Станом на 15 травня моніторингова місія ООН отримала інформацію про більш ніж 300 таких вбивств. Особливого розголосу набув злочин масового вбивства цивільних осіб в місті Буча Київської області, де було жорстоко вбито понад 420 жителів міста [5]. Відповідно до ст. 438 Кримінального кодексу України за порушення законів і звичаїв війни винні караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років, а коли їх поєднано з умисним убивством – від десяти до п'ятнадцяти років або довічним ув'язненням [6].

Одним із наймасовіших злочинів є депортація українських громадян з окупованих територій вглиб території росії. За оцінкою США, окупанти депортували до Росії 1,6 млн українців. Російська влада примушує мирних людей проходити “фільтрацію”, що включає перевірки, допити, розділення членів однієї родини та затримання. Звіт Human Rights Watch також свідчить про насильницьке переміщення українців з Маріуполя і Харківської області на російську територію чи в окуповані населені. Відповідно до українських даних, а саме з заяви віцепрем'єра Ірини Верещук, Росія депортувала на свою територію близько 1 млн 200 тисяч українських громадян, з яких 240 тисяч дітей [7].

Жорстоким злочином росії є безглузде бомбардування цивільних об'єктів населених пунктів та цивільної інфраструктури. Одним із таких є обстріл російською авіацією багатоповерхових будинків у місті Бородянка Київської області 1 та 2 березня, де за заявою генерального прокурора Ірини Венедіктової загинуло 26 осіб. Російська влада цілеспрямовано знищує важливі об'єкти цивільної інфраструктури, зокрема енергетичної. Внаслідок ракетних ударів 10-11 жовтня в Україні було пошкоджено близько 30% енергетичної інфраструктури України. Про це заявив голова Міненерго Герман Галущенко. Дані злочини також є грубим порушенням міжнародної конвенції про захист цивільного населення під час війни [8].

Відповідні факти воєнних злочинів наведених нами вище в українській державі мають юридичне закріплення як геноцид українського народу, про це йдеться в заяві Верховної Ради України “Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні” [9]. Також рішення про вчинення росією воєнних злочинів як геноциду прийняли парламенти Литви, Латвії, Естонії, Польщі та Чехії.

Одним із нагальних процесів українського суспільства є створення міжнародного трибуналу щодо засудження вчиненими росією воєнних злочинів. Верховна Рада України, 7 жовтня підтримала звернення до ООН, парламентів та урядів країн-членів, Європейського союзу, Ради Європи – стосовно створення спеціального міжнародного трибуналу. Однак процес створення міжнародного трибуналу щодо агресії росії проти України є складним, позаяк узгодити створення міжнародного трибуналу може лише рішення Ради Безпеки ООН, де, як відомо, Росія має право вето. Українські та закордонні діячі нині працюють над створенням механізму, який би надавав можливість створення трибуналу без відповідного рішення, наприклад таким би рішенням могло б бути голосування генеральної асамблеї, замість Ради Безпеки, або через створення міжнародного договору з ключовими державами світу, також нині ідуть дискусії щодо позбавлення росії права постійного члена Ради Безпеки, однак поки це лише дискусії.

Також сьогодні тривають дискусії щодо ратифікації Україною Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду. У своїх зверненнях щодо створення міжнародного трибуналу, Україна декламує про притягнення до відповідальності на засадах Римського статуту, однак досі його не ратифікувала. На нашу думку, ратифікація Римського статуту нині є одним із першочергових завдань, бо майбутній міжнародний трибунал має відбуватися в тому числі й на засадах даного документу.

Таким чином, з початку повномасштабного вторгнення росія вчинила абсолютно всі види воєнних злочинів, декларованими нормами міжнародного права. На нашу думку, консолідація українського суспільства щодо можливості в майбутньому проведення судового процесу над керівництвом цієї держави є одним із першочергових завдань.

Л і т е р а т у р а :

1. З початку війни правоохоронці зареєстрували вже майже 52 тисячі злочинів. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/yuvenalni-prokurori-423-ditini-zaginulo-vnaslidok-zbroinoiy-agresiyi-rf-v-ukrayini-3>. (дата звертання: 14.10.2022)
2. Ювенальні прокурори: 423 дитини загинуло внаслідок збройної агресії РФ в Україні. Головна – Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/yuvenalni-prokurori-423-ditini-zaginulo-vnaslidok-zbroinoiy-agresiyi-rf-v-ukrayini-3> (дата звернення: 16.10.2022).

3. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text. (дата звернення: 16.10.2022).
4. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201 (дата звернення: 16.10.2022).
5. New report by UN Human Rights shows the shocking toll of the war in Ukraine. Ukraine. URL: <https://ukraine.un.org/en/188268-new-report-un-human-rights-shows-shocking-toll-war-ukraine> (date of access: 16.10.2022).
6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
7. Forcible Transfer of Ukrainians to Russia. Human Rights Watch. URL: <https://www.hrw.org/news/2022/09/01/forcible-transfer-ukrainians-russia> (date of access: 16.10.2022).
8. Конвенція про захист цивільного населення під час війни (укр/рос). Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 16.10.2022).
9. Про Заяву Верховної Ради України “Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні”. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-20#Text> (дата звернення: 16.10.2022).

*М. С. Корець,
проректор Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
доктор педагогічних наук, професор
(м. Київ)*

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА ТА ПАТЕНТОЗНАВСТВА МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів професійної освіти передбачено вивчення як вибіркової навчальної дисципліни авторське право та патентознавство. Майбутня робота цих фахівців зосереджена на системі професійно-технічної освіти, де здійснюється підготовка виробничих кадрів робітничих професій і тому знання особливостей раціоналізаторства та винахідництва для цього сегменту освітніх послуг є досить актуальним.

Предметом навчальної дисципліни є організаційна структура авторського та патентного права, винахідництва та методи захисту об'єктів промислової власності охоронними документами, що застосовуються в Україні. У процесі вивчення дисципліни “Авторське та патентне право” висвітлюються законодавчі акти України і міжнародне патентне право,